

Музыка сабагында баалоо системасынын кээ бир маселелери

(Башталгыч класстардын мисалында)

Азыркы күндөгүбилим берүү системасын модернизациялоодо, бирден-бир орчундуу маселелерден, окуучулардын жетишкендиктерин баалоо болуп эсептелери бышып жетилген десек болот. Заманбап шартта, (азыркы учурда) окуучуларды баалоо маселеси, бир канча мазмундуу, объективдүү жана дифференциалдуу болууга тийиш. Анткени, жалпы билим берүүчү мекемелерде музыкалык тарбиялоонун натыйжасын баалоо маселеси курч болуп турат. Ошондуктан, жалпы билим берүүчү мекемелерде музыкалык тарбиялоону баалоо жана аны жыйынтыктуу контролдоо проблемасы азыркы күнгө чейин бир канча талашууларды жаратууда. Окуучулардын билим деңгээлин баалоонун айланасында ар түрдүү көз караштарды билдирген дискуссиялар болуп келүүдө. Алардын бардыгы, баалоонун таатаалдыгын жана ошол эле учурда абдан баалуу маселе экендигин айтышууда. Музыкалык тарбиялоонун жыйынтыгын баалоо боюнча, жалпы критерийлердин аныкталышы мүмкүнбү? Мүмкүн болсо ал кандай болуу керек? Биздин оюбузча... Баланын ички дүйнөсүнө музыканын тийгизген таасирин кантип ченөөгө болот, деген суроонун тегерегинде маселени актуалдаштыруубуз керек. Анын татаалдыгы эмнеде? – деген суроолордун тегерегинде, дал ушул заманбап музыка мугалимдери, өздөрүнүн ойлорун массалык маалымат каражаттарына билдирүү менен, бул багытта проблеманын бар экендигин айтышып келишүүдө.

Биздин оюбузча, анын татаалдыгы эмнеде? Эң алгач... окуучуларга тиешелүү болгон бардык эле музыкалык ишмердүүлүк, анын чыгармачылыкта болгондугунда болуп жүрбөсүн. Ооба, ошондо! Анткени, акыркы он жылдын ичиндеги заманбап билим берүүнүн мазмунундагы өзгөрүүлөрдүн жүрүшү, жалпы билим берүүнүн билгичтиктерин калыптандыруу катары окутуунун негизги максаттарынан болгон, предметтик билим, билгичтик, көндүмдөргө басым жасоодон баш тартууда. Себеби, окуучулардын өз алдынча окуу ишмердигин өркүндөтүү маселелери, баалоонун системасын өзгөртүүнү талап кылууда. Ошол себептен төмөндө биз, башталгыч класстарда музыка предмети боюнча баалоо системасынын долбоорун сунуштайбыз.

Музыка сабагында башталгыч класстын окуучуларына «баа» койбой окутуу деген эмне? Ушул суроонун тегерегинде бул макалабызды актуалдаштырсак дейбиз!? Ооба, алгач ушул суроонун тегерегинде сөзүбүздү улайлы. Демек, бардык эле жалпы билим берүү мекемелеринде 1-класста окуган окуучуларга баа коюлбайт. Бирок, баалоо ар кандай белгилердин жардамы менен белгиленип келет. Ал эми, экинчи класстан баштап салттуу болуп келген «беш» баллдык система колдонулуп келет. Окуучуларга баа койбой окутуу шартында, алардын жетишкендиктерин контролдоону жана аны кандайдыр бир деңгээлде «белгилөөнү» кантип уюштуруу керек? Бул суроо мугалим менен ата энелерди тынчсандырып келе жатат десек болот. Анткени, окуучуларга ийгиликтүү, жеткиликтүү билим берүү үчүн, ар бир окуучунун өнүгүү динамикасына көңүл буруу, өз учурунда окуу процессине түзөтүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү абдан маанилүү. Ошол эле учурда, ар бир окуучуну таарынтпай, баланын билимине баа берүүгө өтүү керек? Азыркы күндө, музыка мугалимдеринин жана башталгыч класстын мугалимдеринин алдында

ушул маселелерактуалдуу. Төмөндө биз, аны чечүүнүн жолдорун табууга аракет жасап көрөлү. Ал мындай:

Биздин оюбузча, биринчи класстын окуучуларын музыка предметине болгон кызыгуусун, музыкага болгон мамилесин, музыкалык билим алууга болгон, окууга болгон мамилесинен алыстатпоо максатта, *оюн* аркылуу реалдуу окууга өтүү механизмдин түзүү абдан керек. Себеби, окуучунун окууга болгон тартибин, кызыгуусун калыптандыруучу, так ушул мезгил, негизги мезгил болуп эсептелет. Ушул боюнча белгилүү орус окумуштуусу П.Ф.Каптерев мындай деген оюн айткан. Ал мындай: «... «окуу» менен «оюн» бири-бирине душман эмес, ал эми, «максат» менен «кызыгуу» болсо, бири-бирине карама-каршы жана келишпеген-достор жана жолдоштор,... бирок, буларды бир жол менен барууга жана бирин-бири биргеликте колдоого жаратылыш өзү, коом өзү жол көрсөтүп турат...» [1]. Демек... Башталгыч класстын практикасында Л.Н.Толстойдун жана Л.С.Выготскийдин педагогикалык идеяларын колдонуу заманбап талапка жооп берет десек болот. Алар: «...эгерде, мектеп жашындагы балдардын маданияттуу, эркин өнүгүп өсүүсү, анын жүрүм-туруму, окуучулук турмуштун жаңы мазмунун активдүү кабыл алуусу жана анын окууга болгон позициясы көрсөткөндөй болсо, анда биринчи класс, окуучунун мектепке чейинки турмушунан, мектеп турмушуна өтүүчү тепкич катары курулган болот...» [2]. Анда, мектепке чейинки бала, «оюн» жана «билим алуу» тажырыйбасына ээ болгон инсан болот...» [3]. Эгерде биз, албетте окутуунун жыйынтыктуу, натыйжалуу формасында карап көрө турган болсок, анда, окуунун мазмунунун тажырыйбасы, алынган жыйынтыктын, кичинекей окуучуга, тагыраак айтканда башталгыч класска кирип келе жаткан «бала-окуучуга» көрүнгөн, ал бала үчүн ойлонулган предметтик аракеттин сыноосу аркылуу ирээттелет.

Окуучу мектепке келгенде, мектепке тийешелүү болгон салттуулукту, окуучуга тийиштүү болгон эреже-нормаларды билбейт. Ошондуктан, окуучунун окуу ишмердүүлүгүнө ийгиликтүү киришүү үчүн, окуучу калыптанган тажырыйбалуу окуу аракеттерге суугарылышы керек. Биздин оюбузча окуучудагы мындай тажырыйба, окуучу үчүн мүмкүнчүлүк түзүп бергенибизде ирээттелет жана пайда болот.

- **Окуучу багыт алганда:** Бул эмне дегендик? Окуучу класстын түзүлүшүн, музыка предметине тиешелүү болгон музыкалык материалдар менен иштөөнүн формасын, мугалим жана башка балдар менен алакалашуунун түрлөрүн өздөштүрө баштайт дегендик;
- **Окуучу жаныны үйрөнүүдө** окуучуда эмне пайда болот? Окуучуда, кандайдыр бир тапшырманы аткарууга болгон өзүнүн мотиви, максаты пайда болот;
- **Окуучу машыгууда** өзүнүн иш аракеттеринен эмнени көрөт? Окуучу өзүнүн иш аракеттеринин маңызын жана жасап жаткан жумушунун идеалдуу образын көрө баштайт. Акырындык менен жумушту баалоонун критерийлери бөлүнүп чыгат;
- **Окуучу жумушунун жыйынтыгын көргөзүп** мыкты жумуштарын «Окуучунун жетишкендиктеги Портфолиоосуна» топтоштурат.

Бардык эле, биринчи класста окуучулардын окуу мейкиндигин сезүүсүнө, предметтеги материалдарды таң калыштуу укмуштуу жасоосуна (окуучу: «Мен, муну жасагым келет», - деген сыяктуу) жана алар жөнүндө сурап билүүсүнө багыт алганга багытталат.

Ошентип, биринчи класстагы бала үчүн, балага кызыктуу болгон, өзү жооп бере ала турган, окуу иштери боюнча жумуштун формасы менен түрлөрү сунушталуусу зарыл болуп калат. Андан кийин гана, окуучунун музыкалык ишмердүүлүгүн баалоого болот.

Кийинки класстарда болсо, гы сабактагы аткарылып жаткан жана башка жумуштун формасы, окуучунун эмгеги менен анын түрлөрүнбаалоонун критерийлери кеңейтилет. Бирок, мугалим баалоо боюнча төмөнкү көрсөтмөлөрдү эске алуусу зарыл болот. Алар төмөнкүлөр: окуучунун жумушту аткаруудагы темпин; мектеп окуучусуна тийиштүү болгон инсандык сапаттарын; окуучунун өзгөчөлөнгөн психологиялык процессин (эске тутуу, эстеп калуу өзгөчөлүгүн, көңүл буруусун, кабыл алуусун, ишмердүүлүк темпин ж.б.). Ошондой эле биринчи класста, санменен, жана башка символикалуу белгилер менен окуучунун билимин баалоо сунуш кылынбайт.

Мектептеги баалоону модернизациялоонун максаттарынын бири-окуучуга баалоону бир канча мазмундуу кылуу болуп эсептелет. Ал эми мазмундуу баалоону калыптандыруу билгичтиктерин берүү үчүн, ар түрдүү ишмердүүлүктөр аркылуу карап көрүү керек. Алар:

- a) мектеп окуучуларынын коллективдүү баалоо ишмердүүлүгү;
- b) педагогтун баалоосу;
- c) окуучунун баалоого болгон өз алдынча активдүүлүгү.

Педагогтун баалоо ишмердүүлүгү, окуучунун окуу-таануучулук ишмердүүлүгүн стимулдаштырууга багытталуусу абзел. Алты, жети жаштагы балдар үчүн, мугалим тарабынан окуучулардын эмгегине баа берүү талабы абдан күчтүү болот. Бирок, биринчи класстын окуучусу баанын маанисин анча деле түшүнө бербейт. Баанын маанисин түшүнүүгө акырындык менен үйрөтүү керек. Кантип үйрөтүү керек? Окуучу баанын маанисин түшүнүү үчүн, биз окуучулардын жетишкендиктерин оозеки баалоону сунуштайбыз. Алар төмөндөгүлөр:

«Азаматсың!», «Эң жакшы!», «Азыраак сүйлөп, көп иште!», «Акылдуусуң!», «Мага сенин ырды аткарганың абдан жакты!», «Сага, мындай чыгарманы угуу жактыбы?!», «Сенде, бардыгы жакшы болот!» - деген сыяктуу суроолордун тегерегинде кайрылууну сунуштабыз. Окуучу менен жекече баарлашуу менен «Жашыруун сыр» методун да колдонсок болот. Ошондой эле, окуучулардын көздөрүнө карап күлүү, окуучулардын суроолоруна макул болгондой, «баш менен ийкөө» кыймылдары менен билдирүүгө болот. Жагымдуу маанай менен окуучуга көңүл буруу ж.б. Булардын баардыгы окуучулардын сабакка болгон ишмердүүлүгүн стимулдаштырат. Окуучулар өздөрүнүн жумуштарынын жыйынтыктарын көрүүгө жана баалоого үлгү боюнча үйрөнөт. Мисалы: окуучулардан мугалим мындай деп суранат: «Мен ырдагандай ырдап берчи?!», «Мени кунт коюп угуп менин артымдан кайталачы?» деген сыяктуу.

Биз, окуучуларга баа койбой туруп, «Окуучулардын жекече жетишкендиктери» баракчасын колдонууну сунуштайбыз. Бул, мугалимге эмне берет? *Биринчиден:* ар бир окуучунун окуу процессинде жетишкендиктерин ар тараптан, көптөгөн параметрлер менен текшерип жана белгилеп турууга жардам берет. *Экинчиден:* бул баракча ар бир окуучунун жана ата-эненин жетишкендиктери туралуу жекече көрсөткүчү болот.

Окуучунун жекече жетишкендиктери.

Окуучунун аты жана фамилиясы _____

Жашы _____

Күнү:

Констатирующий этап (1) _____

Аралык этап (2) _____

Контрольдоочу этап (3) _____

Музыкалык жөндөмдүүлүктүн параметрлери.

Өнүгүү деңгээли	Метрдик-темпитик-ыргак	Ыргакты сезүүсү	Үндүн бийиктигин сезүүсү	Гармонияны сезүүсү	Динамиканы сезүүсү	Эмоционалдык боорукердик
	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
Жогорку						
Орто						
Төмөн						

Окуучулардын коллективдүү баалоо ишмердүүлүгү.

Музыка сабагында окуучу, ырды туура интонациялоосун жана ырдын текстин билүүсүн текшерүү үчүн, музыкалык аспаптын жардамы менен окуучуну жекече, дуэт же терцет менен ырдатуу аркылуу текшерүүгө болот. Калган окуучулар болсо, угуучу-эксперт болушат да, өз алдынча ар бир окуучу, ырдап жаткан окуучуларды баалоого мүмкүндүк алышат. Угуучу-эксперттин алдына, чыгарманы аткарып жаткан классташынын аткаруучулук жөндөмдүүлүгүн баалоо милдети коюлат. Ошол мезгилде, ар бир окуучу-эксперттердин алдында, «Кандай аткаргандыгы үчүн, кантип макташым керек?» деген суроо туулат. Эч убакта, берилген тапшырманын баардыгынын тууралыгы бааланбашы керек! Ар дайым жөнөкөй критерийлердин бирөөсү гана окуучуну баалоо үчүн тандап алуусу шарт. Мисалы:

- Ырдоонун эрежелерин сактоосу;
- Таза интонациялоосу;
- Ырдын текстин билүүсү;
- Окуучунун ырды аткаруудагы эмоционалдуулугу.

Окуучу сабактагы жоопторуна ылайык, бир сабакта «Мактоо баракчасын» алуусу мүмкүн жана ал, окуучунун Портфолиосунда сакталышы максаттуу болот. Ал «Мактоо баракчасында» баланы эмне жетишкендиктери үчүн мактагандыгы, баланын окуудагы ийгиликтери жазылуусу абзел.

Мугалим: -Бүгүнкү сабагыбызда бардыгыңар абдан жакшы иштедиңер. Бардыгыңар мактоого татыктуу болдуңар. Асан, Мирлан, Айгүл абдан жакшы ырдашты. Максат менен Нургүл чыгарманын жанрын так, туура табышты. Зуура, Мира менен Замирбек чыгармадагы добуштардын санын так аныкташты ж.б.

«Абдан активдүү», «Мыкты аткаруучу», «Мыкты угуучу», -деген «**медалдар**», көптөгөн окуучулар үчүн окуу процессин күчөтүү үчүн абдан күчтүү стимул болуп берет.

Бул болсо, өздөрүн жана музыкалык чыгарманы аткарып жаткан окуучуну контролдоого, баалоого жана окуучунун речин өстүрүүгө жардам берет.

Бирок, окуучуга да, мугалимге да тиешелүү болгон мыйзам бар. Алгач, жакшы жагын белгилегенине көңүл буралы:

«Мага жакты...», «Мени кубандырды...», «Мен кубанычтамын...»-деген сыяктуу. Мисалы:

- Мага, Мирбектин ырды аткарганы жакты. Ал сөздөрүн туура ырдады. Чыгарманы таасирдүү аткарды.

- Мени, Айгүлдүн ырдаганы кубандырды. Бирок, ал кээ бир сөздөрүн унутуп койду. Ырды акырын ырдады. Айгүл аткарган ыр, кубанычтуу, шаңдуу болчу. Бул ырды, катуу ырдоо керек эле, ж.б.

Андан кийин гана, **ак ниеттүү, боорукердик** маанайда окуучуларга калоо тилектерди жана алардын кемчиликтерин айтуу керек. Алар төмөндөгүчө: «Мен мындай каалар элем...», «Аны мындай жасасак жакшы болот болчу...», «Дагы бир жолу кайталап көрөлүчү...», «Менин артымдан кайталап көрчү...».

Окуучуларга баа койбой окутуунун процедурасынын өзгөчөлүгү эмнеде? Негизинен, окуучунун өзүн-өзү баалоосу менен мугалимдин баасы дал келүүсү керек.

Мугалим: - Аскар, сенин аткарганың өзүнө жактыбы? Бардыгы өзүң каалагандай болдубу? Дагы бир нерселерди өзгөртүүнү каалар белең?

Окуучу: -Мага баардыгы жакты!

Мугалим: - Сенин ырдаганың мага да жакты. Бирок, ырдын сөздөрүн мындан да тагыраак айтсаң болмок. ...Бул ырды баардыгы билишет, ошондуктан активдүрөөк аткарганга аракет жасап көргүн.

Бул эки баалоонун дал келбөөсү, талкуунун предмети болуп калат. Мугалимдин баалоосу менен окуучунун өзүн-өзү баалосу үчүн, баалоонун объективдүү маанилүү критерийлерин тандоо керек. Мисал үчүн: Музыкалык добуштардын саны канча?- деген суроого окуучунун жооп берүүсү. Бул жерде субъективдүү болгон суроолорду окуучуларга берүү туура болбойт. Мисалы: Чыгарманы кандай таасирдүү күч менен аткарды? –деген сыяктуу. Анткени музыкалык чыгармага таасир берүүчү күчтөр бир канча болушу мүмкүн.

Окуучулар үчүн эң эле татаал нерсе- өздөрүнүн жумушун баалоосу болот. Окуучулар өздөрүн баалап жатканда,өздөрүнүнкетирген каталарын табышат жана аны оңдоого аракет жасашат.Ошентип, окуучуда өз алдынча баалоо ативдүүлүгү өнүгөт.

Окуучунун жекече ийгиликтеринин жетишкендиктерин көрсөтүүнүн каражаты жана аны баалоо үчүн «*Окуучунун жетишкендиктеги Портфолиосу*» эсептелет. Портфолиого окуучу эң жакшы деген жумуштарын жана музыкалык жактан жетишкендиктерин топтоштурат.

Окуучунун Портфолиосунда төмөнкүлөрболуусун сунуштайбыз.

1. Окуучунун чыгармачылык иштери:

а) Сүрөттөр; б) Ырга иллюстрациялар; в) Уктурулган музыкалык чыгармаларга иллюстрациялар;

2. Музыка боюнча алдыңкы прогрессти чагылдырган эң мыкты иштери:

а) Мактоо баракчасы; б) Нотаны жазуу; в) Медалдар;г) Тестерди, текшерүү иштерди, кроссворддорду, викториналарды аткаруу;д) Конкурса катышкандыгы туралуу грамата; ж) Обон жана ыр, мини-ангеме ж.б. жазуу (окуучунун автордук иши);з) Окуучулардын катышуусундагы аудио жазуулар ж.б.

3.Окуучунун окуу-таануучулук ишмердүүлүгүнүн жемиши:

Окуучулардын кошумча булактардан маалыматтык-сурап билүү материалдарын өз алдынча табуусу;

а) Докладтар;б) Билдирүүлөр;в) Тандап алынган материалдар жөнүндө, окуучунун алдыга умтулуусу үчүн ой жүгүртүү ж.б.

Бул жумуштардын жыйынтыгы болуп окуучулардын ПортфолиосунунКӨЗГӨРМӨСҮ болот. Бул көргөзмөдө, окуучулар Музыка предмети боюнча өздөрүнүн абдан жакшы эмгектерин жанаокуудагы жетишкендиктерин көргөзмөгө коюшат. Эмне үчүн окуучу ушул жумушун эң мыкты деп эсептейт? Бул суроого окуучу толук жооп берүүгө милдеттүү болот да,көргөзмөнүн катышуучуларына

түшүндүрүп берүүгө аркет жасайт. Негизги шарт, окуучулардын өз эрки менен көргөзмөгө катышуусу болот. Мугалимдин милдети - мүмкүн болушунча окуучулардын көбүрөөк катышуусу үчүн окуучуларга шарт түзүү болуп эсептелет.

Окуучуларга «баа» берүү мезгилинде «Баалоонун коопсуздугунун эрежелерин» колдонсок болот. Алар төмөнкүлөр:

1. Окуучуну мактап жатып сараң кылып албоо керек. (Ар дайым эле оозеки мактай бербей, окуучуну карап күлүп коюу да чоң мааниге ээ. Же болбосом, окуучуга макул болгондой кыймыл менен, мугалим окуучуга башын ийкеп коюуусу да туура болот).
2. Чыгарманы аткаруучуну мактап, аткарууну сындoo керек.
3. Окуучунун алдына, конкреттүү гана максатты коюу зарыл.
4. Биринчи класстын окуучулары үчүн, бир мезгилде бир канча милдеттерди коюу туура эмес.

II. Баалоо системасына өтүү.

Окутуунун баалоо системасына өткөндөн кийин, мугалимдин баасы окуучулар үчүн, окуучунун иш аркеттерин күчөткөн нагизги мотив болуп калат. Эң негизгиси, мугалим окуучуну, анын классташтарын мисал катары көсөтпөй, окуучунун өзүнө болгон ишенимин, мүмкүнчүлүгүн бекемдеген, окуучунун өзүнүн чыгармачылык өсүүсүнүн жыйынтыгын көрсөтүү маанилүү болот. Ошондуктан, окуучуларды баалоого өтүү мезгили окуучулар үчүн оор, күтүүсүз болбоосун эске алып, 2-класстын экинчи жарымында, балдарга кызыктуу болгон, чыгармачылык муктаждыктарын эске алган, аларга тааныш, адат болуп калган оюндардын элементтерин колдонууну сунуштайбыз. Ошол эле мезгилде, окуучулардын жалпы окуп билим алуудагы билгичтиктеринин орнолушун эске алганыбыз, балдардын психикасы үчүн бир канча коопсуздуу болот. Анткени, оюн-кенже мектеп окуучуларынын билим алуу жашоосунда баштапкы ролду ойнойт. Окуучулардын окууга болгон каалоосу, кызыгуусу менен оюнга болгон кызыгуусу, бири-бири менен «ынтымакта» болушуп ийгиликтүү иштейт.

Анда эмесе, 2-класстын экинчи жарым жылдыгында музыка сабагында, биз картиналарды топтоштуруу жолу менен «Музыкалык аспапты таанып бил» оюнун сунуштайбыз. Бул оюн, III жана IV чейрекке эсептелген.

Оюндун шарты төмөндөгүчө:

«...Музыкалык аспапты ойноп жаткан жаныбардын эки картинасын топтоо керек болот. Ар бир картина бир чейрекке туура келет. Ар бир чейректе канча саат болсо, бир картина ошончо бөлүккө бөлүнөт. Мисалы: III чейректе 10 саат, ошондуктан картина он бөлүккө бөлүнөт, ал эми IV чейректе болсо 7 саат, картина жети бөлүккө бөлүнөт. Сабактын аягында окуучу, сабакта активдүү жооп бергендиги үчүн, бирден картинанын бөлүгүн алышат. Картиналар эки түстө болот. Бири «ак-кара» түстөгү жана экинчиси «түстүү» (кызыл, көк же жашыл) болот. «Ак-кара» түстөгү картинанын бөлүгүн алганга «4», ал эми «түстүү» картинанын бөлүгүн алганга «5» деген баа берилет. Эгерде окуучу картинанын бөлүктөрүн албай калса, анда «3» деген бааны алат. Чейректин аягында ар түрдүү варианттар болушу мүмкүн. Мисалы: «Түстүү картина» - окуучу бир чейректе «5» же иштеди; «Аралаш картина» - окуучу бир чейректе, картинанын түстүү бөлүкчөлөрүнө байланыштуу «4» менен «5» кеиштеди; «Ак-кара картина» - ишенимдүү «4»; «Толук эмес картина» - «4» менен «3» түн ортосу. «Такыр эле картина албаса» - «3» деген баага «иштеген» болот»

Мындай учурда, окуучунун ийгиликтери жөнүндөгү маалыматты алуу үчүн, окуучулардын алган билимдеринин жыйынтыктарын көрүп турабыз. Чейректин акыркы сабагында, картинада кандай музыкалык аспап түшүрүлгөнүн билебиз да жыйынтык чыгарабыз. Музыка сабагында жыйналган картиналар окуучунун «Портфолиосунда» негизги орунду ээлейт жана сабакта активдүү иштөөсү үчүн мотив болуп кызмат кылат.

III. Балл-рейтинг баалоо системасы.

3-4-класстарда баалоонун балл-рейтинг системасын колдонууну сунуштайбыз. Булокуучуларга эмне жардам берет? Окуучулардын жетишкендиктеринин көрсөткүчтөрүн колдонуу менен сабакта окуучулардын жетишкендиктеринбаалоонун сандык жана сапаттык теңсалмактуулугун көрсөтүүгө жардам берет.

Бул системанын маңызы төмөнкүлөр менен тастыкталат:

Биринчиден: Окуучу ар бир туура жооптору үчүн, 1ден 5ке чейинки жетон-баллдар менен туура жоопторуна ылайык сыйланат. Окуучунун активдүүлүгүнө жараша, каалаган сандагы баллдарды «иштеп» алууга мүмкүнчүлүгү болот. Ушул жерде, жооптордун сапатынабы же жооптордун толук эмес бөлүгүнөбү?,-деген альтернативалык суроо пайда болушу мүмкүн. Мындай учурда экөөсү тең, окуучуну бир канча активдештирет десек болот.

Экинчиден: «Канаттандыраарлык»,- деген баа коюлбайт. Себеби, окуучу кандай гана баа албасын, окуучунун эсебине кошулат. Мотиватордун ролу болсо, сабакта активдүү катышпагандыгы үчүн жаза көрүүнүн алдындагы коркуу эмес, тескерисинче башкалардан калып калбоо, алдыга умтулуу аракети болот.

Үчүнчүдөн: Окуучу бир айда же бир чейректе бир топ баллдарды топтоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болот. Бул болсо, окуучуну жыйынтыктоочу баалоодо максималдуу мүмкүнчүлүк берет. Топтолгон баллдар, чындыгында окуучунун узакка созулган, туруктуу эмгегинин жыйынтыгы болуп эсептелет.

Төртүнчүдөн: Сабактын жыйынтыгы эсеп рейтингин түрүндө берилет. Класстагы эң көп балл алган окуучу, биринчи орунга, андан кийинки экинчи ж.б.ушундай жол менен аягына чейин чыгарылат.

Бешинчиден: Окуучулардын жыйынтыктоочу рейтингин, салттуу болгон чейректик баалоого жеңил адаптация болот. Окуучулар үчүн объективдүү болушу үчүн, жогорку балл алышкан биринчи беш (же, жети, сегиз окуучуга) окуучуга «5» коюлат. Кийинки беш окуучуга «4» деген баа берилет ж.б.

Субъективдүү мамиленин алкагында, окуучулардын жеке өздүк көрсөткүчтөрүнүн өсүүсү эске алынат. Мисалы: Эгерде окуучу, үчүнчү чейректеги алган баллына салыштырмалуу өзүнүн рейтингин төртүнчү чейректе жогорулатса, анда «5» алат. Эгерде ошол чейректеги рейтингин сактап калса «4», төмөндөтүп жиберсе «3» деген баа алышат.

«Балл-рейтинг» системасынын жыйынтыктыгы төмөнкүлөр менен корутундуланат:

- Окуучулардын сабакка болгон жалпы активдүүлүгү бир канча жогорулайт;
- Окуучулардын ойлоо процессинде, чыгармачылык жактан баалоо бир канча объективдүү болот. Окуучулар бири-бири менен өздөрүн салыштыруу мүмкүнчүлүктөрүнө ээ болушат. Эгерде, окуучунун жыйынтыктоочубаасы ийгилитүү болгонуна карабай, жалпы рейтингин төмөндөтүп жиберсе, анда окуучу аны «активдешүү керек» деген сигнал катары кабыл алат;
- Баа албаган жана бааланбаган окуучу болбойт.

Жалпыбызга маалым болгондой, чыгармачылык процесс - бул, ар дайым изденүүчүлүктү талап кылган татаал процесс. Жалпы билим берүүчү мекемелердеги музыка сабагындагы баалоо системасына болгон жаңы мамиле, мугалимдин педагогикалык ишмердүүлүгүндөгү жекече стилинин жаңы деңгээлине чыгуусуна жардам берет.

Адабияттар:

1. Каптерев П. Ф. Педагогический процесс, как усовершенствование личности //П.Ф.Каптерев. Избр. пед. соч. // Под ред. А.М.Арсеньева. М.:, 1982. ст. 163.
2. Толстой Л.Н. Педагогические сочинения. АПН СССР. -М.:, Педагогика, 1989. ст.242.
3. Выготский Л.С. Педагогическая психология. М., 1991. ст. 93.